מערך פעילות

יום הזיכרון ליצחק רבין

מחלוקת, דיאלוג ותקווה

משך: שעה – שעה וחצי
קהל יעד: ש״שנים
עזרים: מקרן ורמקול, טלפונים של המשתתפים, נספחים להדפסה (לבחירה)

המערך מנוסח בלשון זכר מטעמי נוחות בלבד, אך מיועד לכל המגדרים

רציונל

יום הזיכרון ליצחק רבין הוא הזדמנות לעצור ולשאול איך חברה מנהלת מחלוקת – גם חריפה – בלי לאבד את המשותף.
השנה הוא חל ימים ספורים לפני הבחירות, תקופה שמחדדת מחלוקות ומעמידה במבחן את היכולת שלנו להקשיב למי שחושב אחרת.
גם הקומונה היא חברה קטנה שבה חיים יחד אנשים שונים, עם דעות והרגלים שונים. במפגש נתחיל מהמחלוקות היומיומיות בקומונה, ומשם נבחר באחת משתי אפשרויות: לעסוק בדיאלוג ובחיבור בין השונים בחברה הישראלית, או בתקווה לשלום – מה נשאר ממנה, ואיך היא נראית בעיני הדור שלנו.

מטרות

- היכרות עם המשמעות של יום הזיכרון ליצחק רבין ועם מורשתו.
- בירור הדרכים לנהל מחלוקת באופן מכבד – בקומונה ובחברה הישראלית.
- חשיבה אישית על המקום של דיאלוג, חיבור ותקווה בחיינו.

הערה למנחה: המפגש בנוי מפתיחה משותפת ומשתי אפשרויות להמשך. אפשר לבחור באחת מהן לפי הקבוצה והזמן.

מהלך

1 פתיחה – מחלוקת בקומונה

נאמר שהיום, לקראת יום הזיכרון ליצחק רבין, נדבר על מחלוקת: איך מתווכחים בלי לשבור את המשותף – בקומונה שלנו ובחברה הישראלית.

נסמן בחדר שני צדדים: "מסכים" ו"לא מסכים". נקריא משפטים על חוקים בקומונה, והמשתתפים יעמדו בצד שמתאים להם. אחרי כל משפט נשמע נציג או שניים מכל צד.

"אם יש ערב קומונה, כולם חייבים להחליט ביחד לאן יוצאים."

"כל חבר קומונה חייב להשתתף בכל ערב קומונה, גם אם לא בא לו."

"האוכל בקומונה חייב להיות משותף ב־100% – בלי מדפים נפרדים במקרר."

הערה למנחה: יש להתאים את ההיגדים לקומונה הספציפית – לחוקים ולמחלוקות שעולים בה בפועל.

שאלות לדיון

- איך הרגיש לעמוד בצד אחר מחברים שלכם?
- מה עזר לכם להקשיב לצד השני, גם כשלא הסכמתם?
- איך הקומונה שלנו מגיעה להחלטה כשיש מחלוקת? מה עובד, ומה פחות?
- במה שונה מחלוקת על חוקי הקומונה ממחלוקת על ערכים ועל עקרונות עמוקים?

אפשרות א' על מחלוקת ודיאלוג

2 צפייה – איפה עובר הקו האדום?

רקע למנחה: השנה יצוין יום הזיכרון לרצח ראש הממשלה ושר הביטחון יצחק רבין ימים ספורים לפני הבחירות הכלליות. סמיכות זו מעניקה ליום משמעות מיוחדת: מערכת בחירות מחדדת מחלוקות, מעצימה את השונות בשיח הציבורי ומעמידה במבחן את יכולתה של החברה הישראלית לנהל מחלוקת באחריות – חריפה ככל שתהיה.

נצפה ברבע השעה הראשונה של הפרק:

הפרק לצפייה

צפייה באתר כאן ←

צפייה ביוטיוב ←

שאלות לדיון

- איפה עובר הקו האדום בין דיאלוג נוקב לבין הסתה או שיח אלים?
- מה הכלים שלנו, כיחידים וכקבוצה, כדי למנוע שבר במרקם המשותף – גם כשמתווכחים על העקרונות העמוקים ביותר?
- מה ההבדל בין ביקורת על רעיון לבין התקפה על אדם?
- מתי ויכוח בקומונה הופך לפגיעה? איך מזהים את הרגע הזה, ומה עושים בו?

3 קריאה – טקסט לבחירה

נבחר **אחד** משני הטקסטים, לפי הקבוצה.

טקסט א'

"נאום השבטים" – הנשיא ראובן ריבלין (2015)

"שני עשורים לאחר רצח רבין נדמה שהיום, יותר מאי־פעם, החברה בישראל ניצבת בפני אתגר מורכב וקשה. התהום עודנה פעורה, השפה המשותפת עודנה חסרה. יתר על כן, דומה שהחלקים השונים בחברה הישראלית סבורים שהם יכולים לחיות בנפרד לגמרי זה מזה, בלא להיפגש עם כלל הציבור בישראל, בלא לחיות כתף אל כתף. אנו מוכרחים לשאול בכנות מה משותף לכל המגזרים המרכיבים את החברה בישראל. האם יש לנו שפה אזרחית משותפת, אתוס משותף? האם יש לנו מכנה ערכי משותף שבכוחו לחבר את כל המגזרים הללו יחד במדינת ישראל היהודית והדמוקרטית?"

הנשיא ראובן ריבלין, "נאום השבטים"

להדפסה: הקטע מופיע בגדול בנספח 1, למי שרוצה להדפיס ולחלק.

שאלות לדיון

- האם אתם מזהים את "התהום" שריבלין מתאר? איפה אתם פוגשים אותה?
- מה לדעתכם משותף לכל המגזרים בחברה הישראלית? האם יש לנו שפה משותפת?
- מה קורה לחברה שבה כל קבוצה חיה בנפרד? ומה קורה לקומונה כזו?

טקסט ב'

"אין לנו עם אחר" – הרב שי נווה, ארגון "יחד"

נקרא קטע מדבריו של הרב שי נווה מארגון "יחד", שפורסמו ב"מקור ראשון" (17.10.21).

"אינני חושב היום, וגם לא חשבתי אז, שיש כאן צודקים וטועים, זה בכלל לא העניין. [...] מה שחשוב זה הפער, הבדלי התפיסה והיעדרה המוחלט של תקשורת בלתי אמצעית בין מגזרים, אנשים וקבוצות שונות בציבור הישראלי. [...] כי אין ברירה, כי אין לנו עם אחר. [...] רצח יצחק רבין היה קריאת השכמה, הוא חייב אותנו אז, כמו היום, לעשות משהו ברמה האישית. לעבור על רשימת אנשי הקשר ולנסות להרחיב אותה."

הרב שי נווה, "מקור ראשון", 17.10.21

הערה למנחה: אלה משפטים נבחרים מתוך המאמר. מומלץ להדפיס את הקטע המלא ולחלק למשתתפים.

שאלות לדיון

- מהי לדעתו הסכנה בהיעדר דיאלוג?
- הכותב מתאר חוויה ומסקנה אישיות. על איזו החמצה הוא מתחרט? ומה המסקנה שלו?

4 רשימת אנשי הקשר שלי

נבקש מכל משתתף להוציא את הטלפון ולעבור על רשימת אנשי הקשר שלו:

שאלות לבדיקה אישית ולשיתוף

- כמה מאנשי הקשר שלכם שונים מכם באופן משמעותי? במה אתם שונים מהם?
- איך אפשר להרחיב את הרשימה?
- אילו הזדמנויות יש לכם – בשנת השירות ובכלל – לפגוש את מי ששונה מכם?

אפשרות ב' "עוד יבוא שלום עלינו" – רבין והתקווה לשלום

2 אסוציאציות – שלום

נאמר את המילה "שלום", ונבקש מהמשתתפים לומר את האסוציאציות שעולות להם.

3 מ"שיר לשלום" ל"ילדי חורף 73"

נשמיע את "שיר לשלום" – השיר שרבין שר בעצרת שבסופה נרצח:

"שיר לשלום"

להאזנה ←

לאחר מכן נצפה במערכון "הילדים של חורף 23" מתוך "היהודים באים".

הקדמה למנחה: השיר "ילדי חורף 73" נכתב כקינה וכזעקה של הדור שנולד בזמן מלחמת יום הכיפורים. הוא פונה אל הדור הבוגר בכאב, ומזכיר לו את ההבטחה לשלום שלא התממשה. המערכון של "היהודים באים" הוא גרסה סאטירית, שמציבה מראה נוקבת מול המציאות של הדור הבא – הילדים של ילדי חורף 73.

"הילדים של חורף 23" – היהודים באים

לצפייה ←

שאלות לדיון

- בשיר המקורי הילדים פונים למבוגרים ומזכירים להם את ההבטחה לשלום. מה הפנייה או הטענה המרכזית במערכון?
- מה השתנה בתפיסת העולם ובציפיות של הדור הנוכחי? האם אתם מזדהים עם השינוי?
- האם אתם מרגישים שאתם מחזיקים היום בתקווה לשלום? או שהיא נחלשה או השתנתה אצלכם בשנים האחרונות?

סיום משותף לשתי האפשרויות

✓ נסיים בציטוט של יצחק רבין

"אין לי נכסים, יש לי רק חלומות: להוריש לדורות הבאים עולם טוב יותר, מפויס יותר, עולם שנעים לחיות בו. אין זה הרבה מדי."

נבקש מכל משתתף לומר **דבר אחד שהוא לוקח איתו מהמפגש**. בסיום אפשר לתלות את הציטוט בקומונה (נספח 2).

מערכי פעילות נוספים ניתן למצוא במרכז ההדרכה של מחלקת שנת שירות

נספח 1

"נאום השבטים"

"שני עשורים לאחר רצח רבין נדמה שהיום, יותר מאי־פעם, החברה בישראל ניצבת בפני אתגר מורכב וקשה. התהום עודנה פעורה, השפה המשותפת עודנה חסרה. יתר על כן, דומה שהחלקים השונים בחברה הישראלית סבורים שהם יכולים לחיות בנפרד לגמרי זה מזה, בלא להיפגש עם כלל הציבור בישראל, בלא לחיות כתף אל כתף.

אנו מוכרחים לשאול בכנות מה משותף לכל המגזרים המרכיבים את החברה בישראל. האם יש לנו שפה אזרחית משותפת, אתוס משותף? האם יש לנו מכנה ערכי משותף שבכוחו לחבר את כל המגזרים הללו יחד במדינת ישראל היהודית והדמוקרטית?"

הנשיא ראובן ריבלין

נספח 2

”אין לי נכסים, יש לי רק חלומות: להוריש לדורות הבאים עולם טוב יותר, מפויס יותר, עולם שנעים לחיות בו. אין זה הרבה מדי.”

יצחק רבין